

Akıllı kişi nefsini hesaba eker

Nazmi Bey: “Acz ile zaaf ve gurur ile kibir arasındaki farkları açıklamanızı istirham ediyorum.”

ACZ VE ZAAF NEDİR?

Acz ile zaaf her ikisi de bedenî ve ruhî zayıflığı ifade etmekle beraber, acz daha çok bedenî güçsüzlüğü, kabiliyetsizliği, yapamama eylemini, fakirliği ifade eder.

Ruhun ahlâkî değerlerden yoksun oluşu, kemâlât noksanlığı, nefsin arzularına uyması, nefsin iradeyi esir alma gücü, nefsin kalp ve akl-ı selim üzerindeki tahakkümü, şeytanın insanı oyunları için kandırması gibi faziletten yoksun duruşlar da zaaf ile ifade edilmiştir.

Resulullah Efendimiz (asm), ahir zamanda ümmetin düştüğü zafiyeti şöyle anlatıyor:

“Size musallat olan yabancıların, sofraya üşüşen böcekler gibi, birbirlerini çağıracakları zaman yakındır.”

Ashaptan biri: “O gün sayıca az mı olacağız ya Resulallah?” diye sordu.

Resulullah (asm): “Hayır az olduğunuzdan değildir. O gün siz çoksunuz. Lâkin bir selin getirip yığdığı er-çöpler gibisiniz. Hiçbir ağırlığınız olmaz. Allah, düşmanlarınızın kalbinden size karşı korku duygusunu çıkaracak ve sizin kalplerinize zaaf duygusunu atacak!”

Ashab: “Zaaf nedir ya Resulallah?” diye sordu.

Efendimiz (asm): “Dünya sevgisi ve ölüm korkusudur!” buyurdu. 1

Keza Rasûlullah (asm) buyurdular ki:

“Akıllı kişi; nefsini hesaba çekip ona hâkim olan, ölümden sonrasını düşünerek ahiret için çalışandır. Âciz ve zayıf insan ise; nefsin arzu ve zevklerinin esiri olup, Allah’tan kuru kuru dileklerde bulunan ve bunların gerçekleşmesini bekleyendir.” 2

ACZ VE ZAAF NE ZAMAN FAZİLET OLUR?

Acz ve zaafın bütün manaları değersizlik değildir. Acz Allah'ın kudretine, rahmetine, ilmine, iradesine karşı hissedilirse bu bir kemal halidir, bir fazilettir. Allah'ın kâinattaki kudret, hilkat, azamet, celâl ve cemâl tecellilerini fark eden insan kendi aczini anlar. Cenab-ı Allah'ın sunduğu sayısız nimetleri, ikram ve ihsanları bilir, bütün bu ikramlar karşısında kendi hiçliğini ve acziyetini kavrar, sayısız şükretmesi, ibadet ve secde etmesi gerektiğini idrak eder. Allah'a karşı duyulan acz, fazilettir.

Bediüzzaman Hazretleri aczi önemli bir kemâlât yolu olarak zikreder. Nefsi kemalata kamçılayan dört hatveden birisi aczdir. Burada acz Allah'a karşı tam bir kulluğu ifade eder. Acz Allah'a karşı hissedilirse bir kemâlât, kullara karşı gösterilirse bir zaaf değeridir. Allah'a karşı acz, aşktan daha sağlam ve daha selâmetli olarak ubudiyet yoluna, ubudiyet de mahbubiyete ulaştırır. 3

İnsanın günahlarını itiraf etmesi, nefsinin aşıklık ve zalim görmesi, kendini faziletsiz sayması iradesinin zayıf değil, güçlü olduğunun alâmetidir.

GURUR VE KİBİR FAZİLET MİDİR, REZİLET MİDİR?

Gurur ve kibir iki kardeş değersizliktir. Gururun bazen onur ve izzeti ifade ettiği vakidir. Fakat genellikle kibir manasında kullanılmıştır. Kibri ise kâfire karşı kullanmanın başka, hiçbir faziletli tarafı yoktur. Kibir ancak kibirli düşmana karşı kullanılırsa meşrû olur. Müslüman'a karşı kullanılırsa fazilet değil, rezilet olur. "Muhammed Allah'ın Resûlüdür. Beraberinde olanlar kâfirlere karşı çetin ve izzetli, birbirleri arasında merhametlidirler." 4 Âyeti kâfire karşı kibri, mü'mine karşı merhameti tavsiye ediyor.

Gururun ve kibrin yerine göre değerlerinin değiştiği de vakidir: Meselâ kişi mensubu olduğu şahs-ı manevî adına gururlanabilir, milleti adına iftihar duyabilir. Bu fazilettir. Ancak kendi şahsı adına gururlanırsa bu kibir olur, kötü ahlâk ve rezilet olur. 5

Keza fakir zengine karşı onurlu, zengin fakire karşı mutevazı olmalıdır. Aksi olursa, yani fakir zengine karşı tevazu gösterirse bundan zaaf ve zillet çıkar; zengin fakire karşı onurunun peşine düşerse bundan kibir çıkar. Ki bunlar faziletsizliktir.

Keza bir emir sahibinin makamında ciddiyeti vakardır, yani iyi ahlâktır; mahviyeti zillettir, yani kötü ahlâktır. Evindeki mahviyeti ise tevazu; ciddiyeti kibir hesabına geçer. 6

Dipnotlar:

1- Buhari, 4771.

2- Tirmizî, Kıyâmet 25. İbni Mace, Zühd 31.

3- Mektubat, s. 776.

4- Fetih Sûresi: 29.

5-Eski Said Dönemi Eserleri, Sünûhat, s. 465.

6- Eski Said Dönemi Eserleri, Sünûhat, s. 464.